

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

О. М. Волков

«26» 08 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ»**

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	Українознавства

Робоча програма навчальної дисципліни «Наукова комунікація» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки доктор філософії «Менеджмент морської галузі»

Розробник: Варинська Алла Михайлівна, д.пед.н., професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол від «25» серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри Варинська А.М.

Секретар кафедри Кравец І. В.

Гарант ОНП Сенько О.В.

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Наукова комунікація» є формування наукової комунікативної компетентності аспірантів, опанування основами наукового стилю, «набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою»¹

Мова навчання — українська.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності та результати навчання за освітньою програмою

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

Кількість кредитів ЄКТС: **2**

Статус дисципліни: **обов'язкова**

Форма підсумкового контролю: **екзамен**

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Завдання навчальної дисципліни:

- формування академічної мовної/мовленнєвої компетенції;
- опанування наукового стилю сучасної української літературної мови;
- ознайомлення з алгоритмічними приписами наукової роботи;
- ознайомлення зі структурою та мовними засобами побудови наукового тексту;
- опанування стандартних зворотів для написання наукової статті, доповіді, кандидатської дисертації;
- освоєння стандартів оформлення цитування та бібліографії;

¹ Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261. Дата оновлення 19.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-п> (дата звернення: 19.02.2020).

- формування термінологічної компетенції на базі фахової мови;
- засвоєння правил мовного етикету наукового спілкування;
- здобуття навичок оформлення результатів власного наукового дослідження українською мовою;
- здобуття навичок ведення наукового діалогу/наукової дискусії;
- здобуття навичок публічного виступу з науковою доповіддю.

Програмні результати навчання

Аспіранти повинні знати:

- основні види наукових комунікацій, їх значення у професійній практиці;
- жанрові різновиди наукового стилю української літературної мови;
- форми репрезентації професійного наукового тексту;
- структуру наукового дискурсу, властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів;
- технології роботи з науковим текстом;
- мовні особливості наукового стилю;
- вимоги до мовного оформлення наукових текстів: тез, статті, кандидатської дисертації;
- лексичні звороти на позначення змістових елементів наукового тексту;
- загальнонаукову та професійну термінологію;
- правила оформлення цитування в науковому тексті;
- правила оформлення бібліографії до наукової роботи;
- мовний науковий етикет;
- вимоги до публічного виступу та наукової дискусії.

Аспіранти повинні вміти:

- вільно будувати свою мовну/мовленнєву поведінку у науковій сфері;
- додержуватися етичних норм у науковій комунікації;
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово з дотриманням нормативно-стильових вимог;
- презентувати наукову інформацію у писемній комунікації;
- застосовувати на практиці знання побудови наукових текстів відповідно до основних видів і жанрів наукових комунікацій;
- послуговуватися алгоритмами створення наукового тексту: плану, тез, статті, анотації, рецензії;
- формулювати мету, актуальність, проблему наукової роботи, репрезентувати змістові елементи тексту;

- послуговуватися професійною термінологією;
- користуватися словниками, довідниками та стандартами;
- оформлювати цитування та бібліографію у науковій роботі.
- спілкуватися, дотримуючись культури наукової комунікації та правил мовного етикету;
- презентувати наукову інформацію в усній комунікації;
- добирати потрібні аргументи для обґрунтування наукової інформації;
- вести наукову бесіду/дискусію;
- виступати з науковою доповіддю.
- **Аспіранти повинні володіти:**
- алгоритмом створення наукового тексту;
- навичками письмової/усної презентації наукового тексту.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)		
	Кількість аудиторних годин *	Лекції	Практичні (семінарські)
Тема 1. Наукова комунікація: засади, форми, види та ознаки	2	2	
Тема 2. Нормативно-стильові засади наукової комунікації	2	2	
Тема 3-4. Писемна наукова комунікація.	4	4	
Тема 5-6. Термінологічний апарат наукового дискурсу.	4	4	
Тема 7. План і тези як важливий засіб організації розумової праці науковця.	2	2	
Тема 8. Анотування наукових текстів.	2	2	
Тема 9-10. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до написання наукової статті.	4	4	
Всього аудиторних годин	20	20	-
Самостійна робота (години) з них на виконання індивідуального завдання **		40	
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни		60	

4. Самостійна робота

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набутти навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійного опрацювання аспірантами навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованості.

Види самостійної роботи:

1. Робота з опрацювання лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення окремих розділів курсу або питань теми, які не були висвітлені під час лекції.
3. Виконання тестів та завдань для вироблення практичних навичок.
4. Робота з підготовки до складання плану.
5. Робота з підготовки до написання тез, анотації, рецензії та статті.
6. Робота з підготовки до публічного виступу.

Перелік тем та питань, винесених на самостійне опрацювання:

№ з/п	Назва теми та питання
1.	Науковий текст. <ol style="list-style-type: none">1. Лексичні засоби для викладу наукової інформації.2. Скорочення та аббревіатури у наукових текстах.3. Цифрові позначення інформації.4. Бібліографічні стандарти.
2.	Наукове мовлення та мовний етикет <ol style="list-style-type: none">1. Український мовний етикет та особливості його функціонування в науковій комунікації.2. Вибір слова у науковому тексті.3. Зміст й побудова висловлювань у науковому тексті.4. Труднощі перекладу наукових текстів.5. Типові помилки у наукових текстах.
3.	Реферування наукових текстів. Реферат як жанр академічного письма. <ol style="list-style-type: none">1. Визначення поняття “реферат”. Основні види рефератів.2. Етапи написання рефератів.3. Особливості оформлення рефератів.4. Вимоги до складання рефератів.
4.	Рецензія як критичне осмислення наукової праці <ol style="list-style-type: none">1. Мета рецензії.2. Складові рецензії.3. Лексико-граматичні засоби для вираження впевненості, припущення, критики.
5.	Усна наукова комунікація. Культура наукового спілкування. <ol style="list-style-type: none">1. Науковий діалог як засіб встановлення істини.2. Жанри та особливості наукової діалогічної взаємодії3. Риторичні стратегії і тактику у науковій комунікації4. Культура наукового спілкування. Спілкувальний етикет.5. Вербальні та невербальні компоненти спілкування6. Слухання і його роль у комунікації7. Імідж ділової людини.8. Гендерні особливості спілкування.9. Національні особливості спілкування.
6.	Мистецтво переконання та критики <ol style="list-style-type: none">1. Умови ефективної мовленнєвої комунікації.2. Мовні засоби переконання.3. Поняття про аргументацію.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Форми аргументації. 5. Логічні основи аргументації і доведення. 6. Поняття про критику. Види критики. 7. Технології комунікативного впливу. Мовні засоби переконування.
7.	Публічний виступ <ol style="list-style-type: none"> 1. Усне мовлення науковця та його специфіка. 2. Жанри усного наукового монологічного мовлення. 3. Публічний виступ. 4. Виступ з науковою доповіддю. 5. Обговорення виступу

5. Методи контролю

Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється оцінюванням якості засвоєння навчального матеріалу за результатами зворотнього зв'язку під час лекції.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ з/п	Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи демонстрації
1.	Формування академічної мовної/мовленнєвої компетенції;	Демонстрація універсальних навичок дослідника в усній та письмовій презентаціях результатів власного наукового дослідження українською мовою. Вміння вільно будувати свою мовну/мовленнєву поведінку у науковій сфері. Дотримання етичних норм у науковій комунікації.
2.	Знання основних видів і жанрів наукової комунікацій.	Застосування на практиці знання побудови наукових текстів відповідно до основних видів і жанрів наукових комунікацій.
3.	Знання нормативно-стильових основ наукової комунікації.	Спілкування державною мовою як усно, так і письмово з дотриманням нормативно-стильових вимог.
4.	Знання структури наукового дискурсу, властивостей і структурно-сміслових компонентів наукових текстів.	Уміння створювати наукові тексти, виділяти в них структурно-сміслові компоненти, послуговуючись мовними засобами.
5.	Знання технології роботи з науковим текстом.	Демонстрація навичок письмової презентації наукової інформації під час комунікації. Уміння послуговуватися алгоритмами створення наукового тексту.
6.	Знання мовних особливостей наукового стилю.	Ефективне використання різних мовних засобів відповідно до

		комунікативних намірів.
7.	Знання вимог до мовного оформлення наукових текстів: плану, тез, статті, анотації, рецензії.	Уміння послуговуватися алгоритмами створення наукового тексту: плану, тез, статті, анотації, рецензії. Ефективне використання різних мовних засобів відповідно до жанрових особливостей.
8.	Знання лексичних зворотів на позначення змістових елементів наукового тексту.	Вміння формулювати мету, актуальність, проблему наукової роботи, репрезентувати змістові елементи тексту.
9.	Знання загальнонаукової та професійної термінології.	Демонстрація термінологічної компетенції на базі фахової мови. Уміння послуговуватися професійною термінологією, користуватися словниками, довідниками та стандартами.
10.	Знання правил оформлення цитування в науковому тексті.	Освоєння стандартів оформлення цитування. Уміння оформлювати цитування.
11.	Знання правил оформлення бібліографії до наукової роботи.	Освоєння стандартів оформлення бібліографії. Уміння оформлювати посилання на різні джерела інформації.
12.	Знання мовного наукового етикету.	Уміння спілкуватися, дотримуючись культури наукової комунікації та правила мовного етикету.
13.	Знання вимог до наукової бесіди, дискусії.	Уміння вести наукову бесіду/дискусію, добирати потрібні аргументи для обґрунтування наукової інформації;
14.	Знання вимог до публічного виступу.	Уміння виступати з науковою доповіддю. Демонстрація навичок усної презентації наукової інформації.

6. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
А	відмінно	Аспірант проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, виявляє творчі здібності.
В	добре	Аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно виконує справи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

C		Аспірант уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, добирати аргументи для підтвердження думок.
D	задовільно	Аспірант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E		Аспірант володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

7. Питання для підсумкового контролю

1. Принципи наукової комунікації. Академічна свобода. Академічна добросесність.
2. Засади наукової комунікації
3. Форми наукової комунікації.
4. Види та жанри наукових комунікацій
5. Мовна компетенція як невід'ємна складова й обов'язкова ознака освіченості та професіоналізму науковця
6. Законодавчі основи професійної комунікації.
7. Науковий стиль української мови: призначення, сфера використання, ознаки.
8. Мовні особливості наукового стилю.
9. Різновиди наукового стилю та жанри наукової комунікації.
10. Первинні жары наукової комунікації як формати оприлюднення наукових здобутків.
11. Вторинні жары наукової комунікації.
12. Наукова комунікація в цифрову епоху.
13. Науковий дискурс. Стратегії наукового дискурсу.
14. Письмові форми наукової комунікації. Особливості наукового тексту.
15. Композиція наукової роботи.
16. Змістові елементи наукового тексту, їх мовна репрезентація.
17. Цитування в науковому тексті.
18. Бібліографічні стандарти.
19. Алгоритмічні приписи наукового тексту.
20. Мовна норма як необхідна передумова і складова культури наукової мови. Типи мовних норм.
21. Лексичні засоби для викладу наукової інформації
22. Основні категорії термінознавства. Поняття “термін”, “терміносистема”,

“дефініція”.

23. Загальнонаукова і спеціальна термінологія. Професіоналізми у науковій комунікації.
24. Вимоги до вживання термінів.
25. Фахова термінологія в умовах глобалізації. Особливості перекладу фахових термінів.
26. Лексикографічні джерела та їх значення у становленні мовнокультурної особистості науковця-дослідника. Термінологічні словники української мови.
27. Вибір слова у науковому тексті (синоніми, пароніми).
28. Типові помилки у наукових текстах.
29. План як важливий засіб організації розумової праці науковця.
30. Тези як науковий жанр.
31. Анотування наукових текстів.
32. Стаття як самостійний науковий твір. Алгоритми до написання наукової статті.
33. Реферат як жанр академічного письма. Реферування наукових текстів.
34. Рецензія як критичне осмислення наукової праці.
35. Український мовний етикет та особливості його функціонування в науковій комунікації.
36. Культура наукового спілкування.
37. Жанри та особливості усної форми наукової комунікації Дискусія. Диспут. Полеміка. Культура ведення полеміки
38. Вербальні компоненти спілкування.
39. Невербальні компоненти спілкування.
40. Слухання і його роль у науковій комунікації.
41. Поняття про аргументацію. Форми аргументації.
42. Поняття про критику. Види критики.
43. Технології комунікативного впливу. Мовні засоби переконування.
44. Умови ефективної мовленнєвої комунікації
45. Підготовка доповіді.
46. Структура наукової доповіді.
47. Публічний виступ у науковій спільноті.
48. Імідж ділової людини.
49. Гендерні особливості спілкування
- 50.** Національні особливості спілкування.

8. Рекомендована література

8.1. Навчально-наукові видання

6. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ, Академія. 2004. 342с.
7. Варинська А. М., Гнот В. Г., Кузнєцова І. В., Полупанова Н. В. Українська мова : термінознавство морської галузі : навч. посіб. Одеса, 2004. 108 с.
8. Варинська А. М., Корнодудова Н. М. Використання латинських висловів у науковому стилі (на матеріалі юридичної термінології) // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія:" Педагогічні науки". 2019. №. 4 С.67-71.
9. Варинська А. М., Корнодудова Н. М. Ділова українська мова : навч. посіб. Одеса, 2012. 212 с.
10. Варинська А. М., Корнодудова Н. М. Інновації в сучасній українській морській термінології // Термінологічний вісник. 2019. №. 5. С. 268-273.
11. Варинська А. М., Корнодудова Н. М. Українська мова (за професійним спрямуванням). Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні : навч. посіб. Одеса, 2012. 180 с.
12. Варинська А.М., Корнодудова Н.М. Термінотворення в українській морській термінології (структурно-функціональна характеристика) // Linguistic Bulletin. 2022. №. 31.
13. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кримець О. М. Фахова українська мова : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
14. Галузинська Л. І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. К. : Знання, 2008. С.34-71.
15. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. з алгоритмічними приписами. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
16. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 592 с.
17. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
18. Сурмін Ю. П. Наукові тексти : специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.
19. Торшина Л.М., Варинська А.М., Носкова А.Є. Лексика морського права : учебное пособие. Одесса : Автограф. 2007. 223 с.
20. Торшина Л. М., Полупанова Н. В., Варинська А.М., Корнодудова Н.М. Словник морської термінології (Рос.-укр. з англ. відповідниками. К. : Видавничий дім "КМ Academia". 2000. 288 с.
21. Хоменко І.В. Еристика: мистецтво полеміки : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2001. 192 с.
22. Український правопис. Національна академія наук України. К. : Наукова думка, 2019. 392 с.
23. Шепітько С. В. Компоненти наукового дискурсу // Наукові записки. Випуск 89 (5). Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. С.164-167.

18.2. Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. APA Citation Style. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. Офіційний сайт. URL : <http://nbuv.gov.ua/node/929>
9. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. – К. : Видав. центр «Академія», 2004. – 344 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078
10. Варинская А.М., Грудок-Костюшко М.А. Профессиональный диалог как эффективный способ изучения морской специальности иностранными студентами

- // II Всемирный конгресс в реальном и виртуальном пространстве «Восток-Запад: пересечения культур» / Япония, Киото. Университет Киото Сангё : "Tanaka Print", Том I, 2019. С. 235-239. URL: <https://japan-congress2019.bsu.ge/JAIRO Congress Volume I 2019>
11. Вимоги до оформлення дисертацій. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017. Редакція від 12.07.2019 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
 12. Етичний кодекс університетської спільноти Національного університету "Одеська морська академія" / Офіційний сайт НУ "ОМА". URL : <http://www.onma.edu.ua/zvity-finansy-insh>
 13. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання : ДСТУ 8302:2015 [Чинний з 01.07.2017]. Київ : Держстандарт України, 2016. 26 с. URL : <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
 14. Національний стандарт України. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015. URL : <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
 15. Про Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо). *Лист МОН України № 1/11-8681 від 15.08.2018 р.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v8681729-18>
 16. Типологія помилок у науковому тексті: збірник наукових праць / За ред. Симоненко Т. В. Черкаси, 2011. 120 с. URL : <http://eprints.cdu.edu.ua/234/1/tupologiya.pdf#page=10>
 17. Український правопис. Національна академія наук України. Київ, 2019. 392 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
 18. Холявко І.В. Культура наукової мови: навч. посіб. Глухів, 2016. URL : <http://library.gnpu.edu.ua/books/Scientific%20language/Content.htm>
 19. Холявко І. В. Функціонально-стильові відхилення в науковому тексті: специфіка редагування // *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. №. 4. С. 291-294. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2512/Kholyavko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 20. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення : навч. посіб. Київ, 2008. 301 с. URL: http://znaymovu.blogspot.com/2011/12/blog-post_6065.html
 21. Шевчук С. В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. К. : Алерта, 2010. 696 с. URL : <http://westudents.com.ua/knigi/75-ukrainska-mova-za-profesynim-spryamuvannyam-shevchuk-sv.html>
 22. Kutuza, N., & Varynska, A. Neuropsychophysiological Basis of Communicative Influence // *Journal of History Culture and Art Research*. 2020. № 9 (1), С. 107-114. URL : <https://doi.org/10.7596/taksad.v9i1.2539>
 23. Varynska A. M. Dialogue in world integration processes // *Association agreement: from partnership to cooperation (collective monograph)*. Hamilton, Ontario: Accent Graphics Communications & Publishing, 2018. P. 22-25. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/6787/1/Guschuk%20%28Закопане%29.pdf>
 24. Varunska A. Representation of eco-concepts in professional maritime discourse // *Socio Brains*. 2018. Issue 44. P. 107. URL: http://sociobrain.com/MANUAL_DIR/SocioBrains/Issue%2044,%20April%202018/2/24%20Alla%20Varynska
 25. Varynska A. Universal concepts in the Lingua-marine picture of the world // *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. 2018. Т. 26. №. 2. С. 139-143.
 26. Varynska A. M., Kornodudova N. N. Maritime terminology in the format of international communication // *Association agreement: driving integrational changes. Collective monograph*. Chicago: Accent Graphics Communications, 2019. С. 547-566. URL : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3346533
 27. Varynskyi, V., Varynska, A., Kostytsky, M., & Kushakova-Kostytska, N. Information

